

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ
ПАРАФІЇ РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА ДУБЕНСЬКОГО
РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF RELIGIOUS COMMUNITY OF SVYATO-USPENSKYY
PARISH OF RIVNE EPARCHY OF UKRAINIAN ORTHODOX
CHURCH IN PTYCHA VILLAGE OF DUBENSKYY DISTRICT
v. UKRAINE)**

(Заява № 8906/19)

РІШЕННЯ

Ст. 9 • Свобода віросповідання • Невжиття національними органами влади достатніх заходів для забезпечення користування громадою-заявницею своєю будівлею церкви в контексті спору щодо цієї будівлі з іншою релігійною групою • Пп. «а» п. 1 ст. 37 • Вилучення заяв з реєстру справ • Намір громади-заявниці, як релігійної групи, підтримати розгляд скарги

Пп. «с» п. 1 ст. 37 (+ ст. 1 Першого протоколу до Конвенції) • Вилучення заяв з реєстру справ • Юридична особа, якій належить будівля церкви, більше не бажала підтримувати розгляд скарги • Повага до прав людини не вимагає продовження розгляду

Підготовлено Секретаріатом. Не є обов'язковим для Суду.

СТРАСБУРГ

09 жовтня 2025 року

ОСТАТОЧНЕ

09.01.2026

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

**У справі «Релігійна громада Свято-Успенської парафії
Рівненської єпархії Української православної церкви села Птича
Дубенського району проти України»**

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою,
до складу якої увійшли:

Катержіна Шімачкова (*Kateřina Šimáčková*), Голова,

Марія Елосегі (*María Elósegui*),

Георгіс А. Сергідес (*Georgios A. Serghides*),

Гільберто Фелічі (*Gilberto Felici*),

Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*),

Ваге Григорян (*Vahe Grigoryan*),

Себастьєн Б'янкері (*Sébastien Biancheri*), судді,

та Віктор Соловейчік (*Victor Soloveytschik*), Секретар секції,

з огляду на:

заяву (№ 8906/19), яку 06 лютого 2019 року подала до Суду проти
України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і
основоположних свобод (далі – Конвенція) релігійна громада Свято-
Успенської парафії Рівненської єпархії Української православної
церкви села Птича Дубенського району (далі – громада-заявниця);

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд) про наведені в
пункті 1 скарги, а також визнати решту скарг у заяві неприйнятними;
зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 02 вересня 2025 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ВСТУП

1. Справа стосується твердження громади-заявниці, що національні
органи влади не виконали своїх зобов'язань за статтею 9 Конвенції та
статтею 1 Першого протоколу до Конвенції стосовно літургійного
використання громадою-заявницею та її мирного володіння будівлею
церкви в контексті спору щодо цієї будівлі з іншою релігійною
групою.

ФАКТИ

2. Громаду-заявницю представляла пані Р. Дмитренко, юрист, яка
практикує у м. Рівне.

3. Уряд представляла його Уповноважений, пані М. Сокоренко.

4. Факти справи можуть бути узагальнені таким чином.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

I. ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ ТА ПОДІЇ 2015 ТА 2016 РОКІВ

5. Громада-заявниця була зареєстрована у 1991 році та згідно з редакцією статуту, зареєстрованою у 2013 році, мала назву Релігійна громада Свято-Успенської парафії Рівненської єпархії Української Православної Церкви с. Птича Дубенського району.

6. На дату подання заяви громада-заявниця належала до Української православної церкви, яка на той момент була пов'язана з Московським патріархатом і яку очолював митрополит Київський і всієї України Онуфрій (далі – УПЦ МП).¹

7. На момент подання заяви громаду-заявницю представляла пані Р. Дмитренко, яка була уповноважена паном Г. Стадником, настоятелем громади, який діяв від імені цієї громади.

8. Громада володіла та користувалася будівлею Свято-Успенської церкви у селі Птича Дубенського району Рівненської області.

9. Згідно з повідомленнями загальнодоступних медіа², у 2014 році, на тлі дій Росії в Криму та на сході України (див. рішення у справі «Україна проти Росії (щодо Криму)» [ВП] (*Ukraine v. Russia (re Crimea)* [GC], заяви № 20958/14 і № 38334/18, від 25 червня 2024 року та ухвалу щодо прийнятності у справі «Україна та Нідерланди проти Росії» [ВП] (*Ukraine and the Netherlands v. Russia*) [GC], заява № 8019/16 та 2 інші заяви, від 30 листопада 2022 року), зросла напруженість між парафіянами, які залишилися частиною УПЦ, та вірянами Української православної церкви Київського патріархату (далі – УПЦ КП)³.

10. У листі від липня 2015 року до свого керівного єпископа УПЦ МП, митрополита Рівненського, громада-заявниця описала ситуацію так:

«... на даний час наш храм закритий в зв'язку з розділенням нашої громади і утворенням нової громади КП. Наш Свято-Успенський храм був неодноразово захоплений розкольниками. На даний час ведеться судове провадження і

¹ Абревіатура «УПЦ МП» використовується без упереджень до питань поточної приналежності до цієї релігійної організації, що коротко викладені в пункті 34 та не входять до предмета цієї справи.

² Див., наприклад, статтю «Ahead of Elections, a Risky Battle for Ukraine's Soul», доступну за посиланням <https://www.reuters.com/article/world/ahead-of-elections-a-risky-battle-for-ukraine-s-soul-idUSKCN11W123/> (опубліковано 31 травня 2018 року, востаннє відвідано 19 березня 2025 року) та «[Police restricted access to church in Ptycha village, Rivne region — risu](#)» (опубліковано 22 грудня 2015 року, востаннє відвідано 19 березня 2025 року).

³ Довідкову інформацію про цю церкву можна знайти, наприклад, в ухвалі щодо прийнятності у справі «Релігійна громада Української Православної Церкви Київського Патріархату у м. Мостиська проти України» [Комітет] (*Religious Community of Ukrainian Orthodox Church Kyiv Patriarchate in Mostyska v. Ukraine*) [Committee], заяви № 24941/13 та № 32493/13, пункти 7 – 9, від 07 жовтня 2021 року).

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

[будівля церкви] опечатана. На даний час піднімається питання про спільне користування храмом з КП. Ми... категорично проти таких дій».

11. 17 листопада 2015 року Птицька сільська рада «санкціонувала» спільне використання будівлі церкви громадою-заявницею та об'єднанням УПЦ КП і рекомендувала графік її почергового використання. Рада ухвалила рішення на підставі «звернення 512 жителів села», з огляду на суперечку щодо будівлі, яка могла спричинити шкоду життю та здоров'ю, а також враховуючи фактичне невикористання протягом року будівлі храму, що призводило до його руйнації. Рішення, вочевидь, було ухвалене без згоди громади-заявниці, оскільки 14 березня 2016 року Господарський суд Рівненської області скасував це рішення після подання громадою-заявницею скарги, встановивши, що громада-заявник – як власник будівлі – мала виключне право користуватися нею, а місцева влада не мала повноважень вимагати її спільного використання.

12. Вбачається, що громада-заявниця та об'єднання УПЦ КП були сторонами провадження у господарському суді щодо права власності та користування будівлею церкви, яке завершилося у січні 2016 року, і за результатами якого громада-заявниця, вочевидь, виграла.

13. У грудні 2015 року працівники поліції порушили декілька кримінальних проваджень у зв'язку зі спором (і) у відповідь на скаргу громади-заявниці, що 15 листопада 2015 року члени УПЦ КП чинили опір працівникам поліції, та у зв'язку з тим, що 08 грудня 2015 року невідома особа застосувала балончик з розпилювачем проти працівника поліції (обидва провадження за частиною другою статті 342 Кримінального кодексу України: опір працівникам правоохоронних органів), та (ii) щодо твердження, що членів громади-заявниці незаконно заблокували всередині храму (за статтею 293 Кримінального кодексу України: грубе порушення громадського порядку). Ці провадження згодом були об'єднані в одне⁴.

14. 19 січня 2016 року Рівненський міський суд у межах цього кримінального провадження задовольнив клопотання прокурора та постановив ухвалу про накладення арешту на будівлю церкви, заборонивши користуватися нею. Як обґрунтування суд зазначив, що існувала загроза того, що особи, пов'язані з Київським або Московським патріархатом, могли зруйнувати будівлю.

15. Згідно з твердженнями Уряду 04 лютого 2016 року Апеляційний суд Рівненської області залишив ухвалу без змін. Однак копія цього рішення Суду надана не була, тому невідомо, хто подав апеляційну скаргу.

⁴Провадження № 42015181100000002.

II. ПОДІЇ 2018 РОКУ

16. 02 квітня 2018 року Дубенський міськрайонний суд скасував ухвалу про накладення арешту на майно від 19 січня 2016 року. Він дійшов висновку про недостатність доказів того, що існував постійний ризик руйнування будівлі. Він також зазначив, що максимальний строк досудового розслідування – дванадцять місяців – закінчився, і жодній особі не було пред'явлено обвинувачення.

17. Вочевидь після цієї ухвали 02 квітня 2018 року відбулося проникнення до будівлі церкви (див. звіт від 04 квітня 2018 року Спеціальної моніторингової місії Організації з безпеки та співробітництва в Європі в Україні, пункт 37).

18. 03 та 20 квітня 2018 року працівники поліції порушили декілька кримінальних проваджень у зв'язку з подіями 02 квітня 2018 року. Згідно з цими обвинуваченнями «невідомі особи» пошкодили вхід, зрізали замки з дверей церкви, зайняли її без дозволу та завдали пані М.Р. струс мозку, коли вона перебувала у приміщенні церкви. Ці події були кваліфіковані за статтями 125 (завдання легких тілесних ушкоджень), 161 (порушення рівноправності громадян залежно від їх релігійної належності та за іншими ознаками), 179 (незаконне утримування релігійних святинь або предметів), 194 (умисне пошкодження або знищення майна) та 356 (самоправство) Кримінального кодексу України. Різні провадження згодом були об'єднані в одне.⁵

19. Слідчий клопотав про повторне накладення арешту на будівлю церкви в межах проваджень, порушених у 2018 році. Рівненський міський суд розглянув клопотання у присутності слідчого без участі інших осіб. Обґрунтовуючи застосування цієї процедури, суд посилався на частину другу статті 172 Кримінального процесуального кодексу України, яка передбачала, що клопотання про арешт майна могло розглядатися за відсутності власника майна, якщо це було необхідним з метою забезпечення ефективного арешту такого майна.

20. 03 квітня 2018 року Рівненський міський суд постановив ухвалу про накладення арешту шляхом заборони користування та розпорядження будівлею.

21. У своєму обґрунтуванні Рівненський міський суд взяв до уваги клопотання слідчого про арешт майна, в якому робилося посилання на порушення провадження для розслідування подій 02 квітня 2018 року. У ньому зазначалося, що арешт накладався шляхом обмеження користування будівлею в межах провадження 2015 року, і в день його скасування знову виник спір між двома об'єднаннями щодо

⁵Провадження № 12018180040000334.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

користування будівлею, в ході якого було порушено громадський порядок. Слідчому необхідно було провести огляд будівлі церкви. Слідчий виявив ознаки того, що парафіяни УПЦ КП могли пошкодити або знищити будівлю, щоб перешкодити її використанню будь-якою з релігійних груп, або щоб жодна особа не могла провести в ній літургію. Були підстави вважати, що будівля церкви була об'єктом посягання, і накладення обмежень було необхідним з метою запобігання її знищенню або відчуженню чи для запобігання втручанню в розслідування.

22. Громада-заявниця оскаржила цю ухвалу стверджуючи, зокрема, що ухвала про накладення арешту на майно карала її за напади, скоєні особами, пов'язаними з УПЦ КП, а органи державної влади постановили ухвалу замість того, щоб виконати свій обов'язок із захисту громади від таких нападів. Ухвала про накладення арешту порушувала права заявниці як релігійної громади. Ухвала не могла бути обгрунтованою, оскільки у порушеному у 2015 році кримінальному провадженні не було досягнуто жодного прогресу і жодній особі не було пред'явлено обвинувачення. Суд першої інстанції не розглянув, чи дійсно існували підстави для постановлення ухвали про накладення арешту, не заслухав думку власника майна та наклав обмеження на потерпілу сторону, а не на правопорушника.

23. 02 травня 2018 року Апеляційний суд Рівненської області, провівши засідання та заслухавши пояснення прокурора й захисника громади-заявниці, залишив без змін ухвалу про арешт майна, погодившись з оцінкою Рівненського міського суду. Він, зокрема, постановив, що суд першої інстанції встановив наявність достатніх підстав вважати, що будівля церкви була об'єктом посягання, оскільки суперечка між парафіянами с. Птича тривала вже декілька років і призвела до вчинення неодноразових злочинів. Таким чином, існувала реальна загроза знищення або пошкодження відповідного майна. Отже, суд першої інстанції постановив законну ухвалу, яка не позбавляла громаду-заявницю її майна.

24. Апеляційний суд зазначив, що його ухвала була остаточною і подальшому оскарженню не підлягала. Проте громада-заявниця подала касаційну скаргу, щодо якої 13 серпня 2018 року Верховний Суд відмовив у відкритті касаційного провадження.

25. Уряд поінформував Суд, що в межах порушеного у 2018 році кримінального провадження було проведено судово-медичну експертизу М.Р., за результатами якої було встановлено, що її тілесні ушкодження були легкими.

III. ПОДІЇ 2019 РОКУ ТА В ПОДАЛЬШІ РОКИ

26. На початку 2019 року з благословення Вселенського Патріарха було створено Православну церкву України (далі – ПЦУ). Митрополита Епіфанія було призначено главою ПЦУ. ПЦУ об'єднала більшість колишніх парафій УПЦ КП.

27. Московський Патріархат вважав дії Вселенського Патріарха нелегітимними і посяганням на його власну канонічну владу над територією України. Таку ж позицію поділяла УПЦ МП на чолі з митрополитом Онуфрієм, хоча низка його окремих парафій перейшла до новоствореної ПЦУ на чолі з митрополитом Епіфанієм.

28. Законом України від 17 січня 2019 року було внесено зміни до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року та передбачено, що для зміни підлеглості релігійної громади дві третини від кількості її членів мали проголосувати за це на загальних зборах громади та підписати таке рішення.

29. 24 лютого 2019 року відбулися збори, визначені як загальні збори членів громади-заявниці. Було одногосно проголосовано (130 голосів) залишатися підлеглими УПЦ МП (на чолі з митрополитом Онуфрієм).

30. У березні 2019 року до ПЦУ приєдналося об'єднання УПЦ КП, яке діяло в селі Птича.

31. 01 квітня 2019 року відбулися збори, визначені як загальні збори членів громади-заявниці. На них 409 голосами з 410 присутніх було ухвалено рішення про «зміну підлеглості у канонічних і організаційних питаннях релігійної громади», приєднання до ПЦУ, зміну її назви, щоб вона відображала приналежність громади до ПЦУ, та звільнення пана Г. Стадника з посади її настоятеля. Того ж дня Рівненська обласна державна адміністрація зареєструвала ці зміни.

32. Член громади, С., намагався оскаржити реєстрацію зміненого статуту громади. 25 червня 2020 року колегія суддів Касаційного адміністративного суду (у складі Верховного Суду) залишила без змін рішення нижчих адміністративних судів, відмовивши у відкритті касаційного провадження на тій підставі, що цивільні, а не адміністративні суди були уповноважені розглядати провадження, оскільки це був спір між членами юридичної особи щодо питання керівництва нею, а не спір проти органу державної влади⁶.

33. 03 квітня 2019 року слідчий закрив кримінальне провадження, порушене у 2015 році⁷. Слідчий зазначив, що кримінальне

⁶ Посилання на позицію Верховного Суду, висловлену в його постанові від 20 листопада 2019 року у справі № 910/8132/19.

⁷ Провадження № 42015181100000002.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

провадження було порушено під час суперечки між двома релігійними групами, але 01 квітня 2019 року громада-заявниця приєдналася до ПЦУ. Аргументуючи, що на той момент конфлікт між релігійними громадами був вичерпаний, слідчий встановив відсутність складу кримінального правопорушення у відповідних подіях. Громада-заявниця стверджувала, що її не повідомили про цю постанову.

34. У травні 2022 року після повномасштабного військового нападу Російської Федерації на Україну 24 лютого 2022 року УПЦ (на чолі з митрополитом Онуфрієм) зробила низку заяв та внесла зміни до свого статуту, як стверджується, відмежувавшись від Московського Патріархату⁸. Деякі органи державної влади України ставлять під сумнів, чи можна, попри такі зміни, вважати УПЦ повністю незалежною від Московського Патріархату⁹.

ВІДПОВІДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА ПРАКТИКА

I. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

35. Стаття 98 Кримінального процесуального кодексу України 2012 року визначає речовими доказами:

«Матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом або отримані юридичною особою внаслідок вчинення кримінального правопорушення.»

36. Стаття 170 Кодексу: (i) визначала «арешт майна» як тимчасове позбавлення права на відчуження та/або користування певним майном, щодо якого існували обґрунтовані підстави вважати, що воно могло бути доказом злочину, підлягало конфіскації або було необхідним для забезпечення цивільного позову щодо відшкодування шкоди; (ii) зазначала, що завданням запровадження обмежень щодо майна було запобігання його приховуванню, пошкодженню, псуванню, знищенню, перетворенню або відчуженню; та (iii) передбачала, що

⁸ [Moscow-led Ukrainian Orthodox Church breaks ties with Russia | Reuters](#), 28 травня 2022 року (востаннє відвідано 18 березня 2025 року).

⁹ [Ukraine: New Law Raises Religious Freedom Concerns | Human Rights Watch](#) (30 жовтня 2024 року, востаннє відвідано 22 травня 2025 року); Державна служба з етнополітики визнала Київську митрополію УПЦ афілійованою з РПЦ, <https://yur-gazeta.com/golovna/derzhavna-sluzhba-z-etnopolitiki-viznala-kiyivsku-mitropoliyu-upc-afiliyovanoyu-z-rpc.html> серпня 2025 року, востаннє відвідано 02 вересня 2025 року).

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

запровадження таких обмежень допускалося з метою забезпечення (а) збереження речових доказів; (b) конфіскації майна; (c) відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення; та (d) захід кримінально-правового характеру щодо юридичної особи.

II. ВІДПОВІДНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ

37. У щоденних звітах Спеціальної моніторингової місії Організації з безпеки та співробітництва в Європі в Україні (далі – СММ) наведено вказану далі інформацію щодо ситуації з будівлею церкви у с. Птича. Звіти ґрунтувалися на отриманій у зазначені дати інформації та зазвичай публікувалися наступного дня.

23 грудня 2015 року: «СММ продовжувала стежити за напруженою ситуацією між парафіянами Української православної церкви Київського патріархату та Української православної церкви в с. Птича (148 км на північний схід від Львова, Рівненська область), де 18 грудня більше 250 осіб, включаючи 20 молодих людей, одягнених у військову форму зі знаками розрізнення Правого Сектору, зібралися у дворі церкви; близько 50 співробітників правоохоронних органів були присутні на місці збору. Незважаючи на повідомлення ЗМІ про жорстокі зіткнення в селі 18 грудня, СММ, перебуваючи на місці подій в той день, не спостерігала істотних інцидентів. Співрозмовник з числа місцевих правоохоронців не підтвердив виникнення будь-яких серйозних зіткнень або поранень. Таким чином, СММ дізналася, що ситуація заспокоїлася.»

05 січня 2016 року: «У с. Птича ... СММ спілкувалася з представниками Української православної церкви Київського патріархату, Української православної церкви та головою сільради. Всі вони сказали, що ситуація в селі зараз стабілізувалася. За їхніми словами, у церкві не відбуваються релігійні служіння, а біля неї постійно перебувають представники правоохоронних органів ...»

10 січня 2016 року¹: «СММ уточнювала інформацію про напруженість у відносинах між двома релігійними громадами в с. Птича... 10 січня представник Української Православної Церкви (УПЦ) повідомив СММ, що напередодні автобус з близько 20 прочанами УПЦ припаркувався поблизу церкви. Перебуваючи в автобусі, прочани почали співати релігійні пісні, після чого, за словами представника УПЦ, місцеві парафіяни Української православної церкви Київського патріархату почали розгойдувати автобус. Завдяки втручання правоохоронних органів їх вдалося зупинити. Співрозмовник додав, що пізніше, під час ходи селом, прихожани Української православної церкви Київського патріархату побили прочан. За словами співрозмовника, одну жінку [госпіталізували] до районної лікарні у м. Дубно...»

11 січня 2016 року: «СММ ще раз відвідала [с. Птича] та поговорила з співробітниками правоохоронних органів, які охороняли Храм Успіння Пресвятої Богородиці, а також з головою сільської ради с. Птича. Крім того, у м. Дубно (165 км на північний схід від Львова, Рівненська область) місія говорила з співробітниками районного відділення міліції та з директором міської лікарні.

¹ <https://www.osce.org/ukraine-smm/215381>

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

Співрозмовники повідомили, що 30-40 прочан Української православної Церкви (УПЦ) прибули до с. Птича 09 січня. За словами співрозмовників, об [11 год 00 хв] 09 січня, прочани та місцеві парафіяни УПЦ відвідали Храм Успіння Пресвятої Богородиці, після чого здійснили ходу по селу. Місцеві парафіяни Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ-КП) прослідували за ними, потім зав'язалися словесні сварки та бійка. За словами представника правоохоронних органів м. Дубно, міліцію викликали близько [півдня] після того, як парафіянку УПЦ (35 років) було побито. Головний лікар міської лікарні Дубно повідомив, що потерпілу оперативно доставили у лікарню, однак через те, що у неї не було діагностовано серйозних травм, жінку виписали 11 січня. Представник правоохоронних органів м. Дубно повідомив СММ, що розпочато кримінальне розслідування за звинуваченням у нанесенні тілесних ушкоджень легкої тяжкості. Крім того, співрозмовник розповів, що співробітник правоохоронних органів і місцевий житель - обидва відмовилися від медичної допомоги - отримали поранення в результаті інциденту 18 грудня... У відношенні цього інциденту [поліція] розпочала розслідування за звинуваченнями у хуліганстві і наданні опору співробітникам правоохоронних органів.»

14 січня 2016 року: «12 січня у м. Рівне (211 км на північний схід від Львова), представники Рівненського обласного управління Міністерства внутрішніх справ розповіли спостерігачам СММ, що з квітня 2015 в поліцію надійшло 28 скарг і звернень про допомогу щодо протистояння в с. Птича, в тому числі вісім кримінальних справ. Співрозмовник додав, що наразі співробітники поліції продовжують цілодобово охороняти церкву в с. Птича допоки напруженість врешті не спаде. Пізніше того ж дня СММ ще раз відвідала с. Птича, де спостерігачі зафіксували спокійну ситуація, а також кілька співробітників поліції всередині та два поліцейських автомобіля, що були припарковані біля церкви.»

04 квітня 2018 року: «У Рівненській області спостерігачі уточнювали повідомлення про інцидент, що стався 02 квітня у приміщенні церкви в н.п. Птича (148 км на північний схід від Львова). 3 квітня представник Птицької сільської адміністрації повідомив СММ, що поліція опечатала церкву. 04 квітня спостерігачі бачили адміністративну печатку на дверях церкви та зафіксували присутність щонайменше 20 поліцейських. За твердженнями місцевих посадових осіб, 02 квітня 10–15 осіб у балаклавах, деякі з яких були в одязі військового типу, проникли до церкви та силоміць вивели двох прихожанок похилого віку, які чергували всередині церкви та охороняли її. У поліції команді СММ повідомили, що, прибувши на місце події через годину після інциденту, вони помітили 10 членів групи самооборони «Козацька варта» з н.п. Дубно (138 км на північний схід від Львова), котрі стояли біля церкви. Священник Української православної церкви повідомив патрулю Місії про те, що вони співпрацюватимуть з Українською православною церквою Київського патріархату шляхом позмінних служб на подвір'ї церкви під час великодніх свят».

05 квітня 2016 року: «В с. Птича ... СММ уточнювала інформацію ЗМІ щодо загородження дороги 30 березня, коли парафіяни Української Православної церкви Київського патріархату (УПЦ-КП) блокували дорогу Е40 (Київ-Чоп) протягом декількох годин, [вимагаючи] щоб поліція перешкодила парафіянам Української Православної церкви (УПЦ) заходити в будівлю сільської церкви ... Тим часом, парафіяни УПЦ КП заявили, що знову заблокують дорогу 05 квітня,

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

але СММ не бачила якихось загороджень. Перед будівлею церкви СММ бачила дві поліцейські машини і шість співробітників поліції. СММ відзначила спокійну ситуацію в районі церкви, де спостерігачі бачили 20 жінок похилого віку в двох групах (за словами співробітника поліції, 15 – парафіяни УПЦ, і п'ять – парафіяни УПЦ-КП). Голова сільради підтвердив СММ наявність загородження на дорозі 30 березня і додав, що близько п'яти парафіян УПЦ знаходяться всередині церкви постійно.»

10 квітня 2018 року: «У Рівненській області СММ уточнювала повідомлення про інцидент, що стався 2 квітня в будівлі церкви в н.п. Птича ... Перед будівлею церкви були припарковані п'ять поліцейських автомобілів, і перебували 20 співробітників поліції. У місцевій поліції повідомили, що в будівлі парафіян не було і що протягом вихідних, коли проходило святкування православного Великодня, ситуація навколо церкви залишалася спокійною [08 квітня 2018 року]. Спостерігачі відзначили спокійну ситуацію під час свого перебування на місці події.»

26 квітня 2018 року: «У Рівненській області спостерігачі продовжили слідкувати за ситуацією у приміщенні церкви в н.п. Птича ..., уточнюючи повідомлення про інцидент, що трапився 02 квітня ... За спостереженнями СММ, двері церкви і надалі були опечатані. Неподалік спостерігачі помітили 12 поліцейських та 2 автомобілі поліції. У місцевому відділку поліції повідомили, що з моменту останнього візиту команди СММ 10 квітня ситуація залишалася спокійною ... Під час свого перебування на місці події спостерігачі відзначили спокійну ситуацію.»

ПРАВО

I. ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

A. Прийнятність скарг у зв'язку зі зміною канонічної підлеглості громади-заявниці у 2019 році

38. 01 лютого 2023 року захисник громади-заявниці (пані Дмитренко) повідомила Суд про події щодо зміни канонічної підлеглості громади-заявниці, наведені у пунктах 29 і 31, а також, не посилаючись на жодні положення Конвенції, вона стверджувала, що ці події являли собою незаконне захоплення громади-заявниці, як юридичної особи, не пов'язаними з нею особами.

39. 06 березня 2023 року Суд повідомив про заяву Уряд. Водночас подану захисником громади-заявника у 2023 році скаргу щодо подій 2019 року було відхилено як подану після закінчення встановленого строку.

40. У відповідь на зауваження Уряду захисник громади-заявниці подала скарги стосовно тих же подій 2019 року щодо зміни підлеглості громади-заявниці з УПЦ на ПЦУ. Вона посилалася на ці факти як на докази порушення прав громади-заявниці за статтею 9 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

41. Хоча у поданій 06 лютого 2019 року заяві було зроблено посилання як на статтю 9 Конвенції, так і на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, Суд повторює, що саме наведені заявниками факти, а не запропонована ними юридична кваліфікація фактів описують «скаргу» (див. рішення у справі «Радамілья та інші проти Хорватії» [ВП] (*Radomilja and Others v. Croatia*) [GC], заява № 37685/10 і № 22768/12, пункт 113, від 20 березня 2018 року). Сам факт того, що заявник посилався на положення Конвенції у заяві, не є достатнім, щоб становити подання всіх подальших скарг за цим положенням, якщо спочатку не було надано жодних вказівок на фактологічну підставу для такої скарги (див. рішення у справі «Рамос Нунеш де Карвальо е Са проти Португалії» [ВП] (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugal*) [GC], заява № 55391/13 та 2 інші заяви, пункт 103, від 06 листопада 2018 року).

42. Хоча ніщо не заважає заявнику подати нову скаргу під час провадження у Суді, така скарга, як і будь-яка інша, повинна відповідати вимогам прийнятності (див. згадане рішення у справі «Радамілья та інші проти Хорватії» (*Radomilja and Others v. Croatia*), пункт 135).

43. На думку Суду, це нові скарги, які не були уточненням первинних скарг, поданих до Суду 06 лютого 2019 року, щодо обмежень на користування будівлею церкви, запроваджених у 2016 і 2018 роках.

44. Навіть припустивши, що ці нові скарги не є «за своєю суттю однаковими», як ті, що раніше були визнані неприйнятними (див. пункт 39 та для порівняння рішення у справі «Лазаренко та інші проти України» (*Lazarenko and Others v. Ukraine*), заява № 70329/12 та 5 інших заяв, пункт 26, від 27 червня 2017 року), та незважаючи на питання, чи можна вважати національні засоби юридичного захисту вичерпаними (див. пункт 32), ці скарги були подані після закінчення строку, встановленого пунктом 1 статті 35 Конвенції.

45. Таким чином, вони мають бути визнані неприйнятними згідно з пунктами 1 і 4 статті 35 Конвенції.

В. Клопотання Уряду про вилучення заяви з реєстру справ

1. Доводи сторін

46. Уряд стверджував, що з огляду на рішення громади-заявниці долучитися до ПЦУ та звільнити пана Г. Стадника з посади її настоятеля, громади, яка подала заяву, більше не існувало. Уряд надав лист від 14 липня 2023 року, підписаний паном П. Бараном від імені громади-заявниці (перейменованої 01 квітня 2019 року). Пан Баран

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

посилався на рішення, ухвалені 01 квітня 2019 року (див. пункт 31), та наголосив, що перейменована громада не підтримувала заяву.

47. З огляду на це Уряд просив Суд вилучити заяву з реєстру справ Суду згідно з підпунктом «а» пункту 1 статті 37 Конвенції. Стаття 37 Конвенції передбачає:

«1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку

(а) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або

(б) що спір уже вирішено; або

(в) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та Протоколами до неї.

2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.»

48. Захисник громади-заявниці (пані Дмитренко) заперечила від імені громади-заявниці. Вона стверджувала, що рішення про зміну підлеглості громади було ухвалено особами, які не були членами громади, і жоден член громади не був присутній на загальних зборах, що відбулися 01 квітня 2019 року. Таким чином, воно було ухвалено з порушенням Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», який вимагав, щоб дві третини від кількості членів громади проголосували за таку зміну (див. пункт 28).

49. Крім того, захисник громади-заявниці зазначила, що статут громади (у редакції, прийнятій у 2013 році та до внесення змін 2019 року) передбачав, що до нього могли бути внесені зміни лише за згодою архієпископа Рівненської єпархії. Однак така згода отримана не була. Статут також передбачав, що парафія була структурним підрозділом УПЦ та її Рівненської єпархії й підпорядковувалася архієпископу Рівненської єпархії УПЦ; у разі припинення діяльності громади її правонаступником була Рівненська єпархія УПЦ; і у разі її припинення або ліквідації її майно поверталось до Рівненської єпархії УПЦ.

50. Захисник громади-заявниці також зазначила, що пан Баран не мав повноважень представляти громаду-заявницю. Рішення від 01 квітня 2019 року та затверджені ним зміни до статуту громади були сфальсифіковані. У зв'язку з цим була подана заява про вчинення кримінального правопорушення, проте інформації про хід її розгляду не було. У лютому 2019 року громада проголосувала за те, щоб залишитися підлеглою УПЦ (див. пункт 29). Фактично громада усе ще існувала та проводила богослужіння в приватному будинку в м. Птича, оскільки не мала доступу до будівлі церкви.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

51. На підтвердження наведених тверджень захисник громади-заявниці надала лист від архієпископа Рівненської єпархії, яким їй було надано повноваження, а також листи від:

(i) архієпископа Рівненської єпархії на підтвердження наведених доводів, який зазначив, що згідно зі статутом громади-заявниці у редакції 2013 року та у зв'язку з незаконним захопленням юридичної особи громади-заявниці 01 квітня 2019 року права на майно громади-заявниці повернулися до єпархії УПЦ і єпархія представляла громаду в органах державної влади, оскільки громада (яка *de facto* усе ще існувала та продовжувала проводити релігійні служби) втратила свій статус юридичної особи;

(ii) пана Г. Стадника, як настоятеля громади, який у своєму листі підтримав наведені доводи та стверджував, що громада усе ще функціонувала та підтримувала свою заяву; та

(iii) селищного голови, який зазначив, що група УПЦ продовжувала проводити служби в будинку в селі.

2. Оцінка Суду

52. Не заперечується, що заява була законно подана громадою-заявницею, яку представляв пан Г. Стадник як її настоятель, який на той момент мав законні повноваження представляти громаду (див. для порівняння, наприклад, рішення у справах «Свято-Михайлівська Парафія проти України» (*Svyato-Mykhaivivska Parafiya v. Ukraine*), заява № 77703/01, пункти 97 – 103, від 14 червня 2007 року та «Кредитно-промисловий банк проти Чеської Республіки» (*Credit and Industrial Bank v. the Czech Republic*), заява № 29010/95, пункти 49 – 52, від ЄСПЛ 2003-ХІ (витяги)), де такі заперечення існували на момент подання заяв, але Суд, тим не менш, визнав право відповідних осіб на подання заяв)¹.

53. Згідно з усталеною практикою Суду концепція «потерпілого» має тлумачитися автономно та незалежно від національних концепцій, як ті, що стосуються зацікавленості чи дієздатності (див. рішення у справі «Горраїз Лізаррага та інші проти Іспанії» (*Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain*), заява № 62543/00, пункт 35, ЄСПЛ 2004-III та згадане рішення у справі «Свято-Михайлівська Парафія проти України» (*Svyato-Mykhaivivska Parafiya v. Ukraine*), пункт 102).

¹ У другій справі вже на момент подання заяви банк-заявник перебував під управлінням адміністративного керуючого, який мав правоздатність представляти банк згідно з національним законодавством, але Суд встановив, що, оскільки подана до Суду заява стосувалася процесу призначення цього керуючого, існували виняткові обставини, які надавали колишньому Голові Ради директорів Банку та мажоритарному акціонеру право подати офіційну заяву від імені банку.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

54. Наявність офіційного визнання або правосуб'єктності не є передумовою для здійснення прав релігійною групою за статтею 9 Конвенції (див. рішення у справі «Митрополитська церква Бессарабії та інші проти Молдови» (*Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*), заява № 45701/99, пункт 105, ЄСПЛ 2001-XII та ухвалу щодо прийнятності у справі «Священний синод Болгарської православної церкви проти Болгарії» (*Holy Synod of the Bulgarian Orthodox Church v. Bulgaria*), заяви № 412/03 і № 35677/04, від 22 травня 2007 року; див. також рішення у справі «Миролюбовс та інші проти Латвії» (*Miroļubovs and Others v. Latvia*), заява № 798/05, пункт 75, від 15 вересня 2009 року щодо статусу осіб, виключених з громади).

55. Представники первинної громади-заявниці надали докази того, що вона продовжувала існувати *de facto* як релігійна група (див. пункт 51 (ii) та (iii)). Уряд не спростував ці аргументи.

56. Тому Суд вважає, що немає підстав вважати, що громада-заявниця не мала наміру продовжувати розгляд скарги за статтею 9 Конвенції у розумінні підпункту «а» пункту 1 статті 37 Конвенції.

57. Проте Суд не може дійти такого ж висновку щодо розгляду скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

58. Хоча спочатку громада-заявниця скаржилася на застосоване у 2016 та 2018 роках накладення арешту, у коментарях, поданих у відповідь на зауваження Уряду, захисник громади-заявниці, головним чином, скаржилася на події та рішення 2019 року щодо оскаржуваної зміни канонічної підлеглості громади-заявниці як юридичної особи. Згідно з цими доводами накладення арешту було лише початком до втрати будівлі церкви у зв'язку зі змінами, що відбулися у 2019 році.

59. Як Суд зазначив у пункті 44, він не може розглянути ці рішення 2019 року, зокрема, у зв'язку з дією правила, наведеного у пункті 1 статті 35 Конвенції, яке визначає проміжок часу, упродовж якого Суд здійснює нагляд (див. рішення у справі «Сабрі Гюнеш проти Туреччини» [ВП] (*Sabri Güneş v. Turkey*) [GC], заява № 27396/06, пункт 40, від 29 червня 2012 року).

60. Крім того, права власності на будівлю церкви належали громаді-заявниці, як юридичній особі. Ця юридична особа у своєму поточному складі більше не бажає підтримувати розгляд заяви. Як Суд зазначив раніше, релігійна група може мати право на подання скарг за статтею 9 Конвенції. Однак цього не можна сказати про скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, оскільки відповідне «майно», будівля церкви, належить юридичній особі.

61. Захисник громади-заявниці підтвердила, посилаючись на статут громади-заявниці, чинний до 2019 року, що майно повернулося у власність єпархії УПЦ після зміни канонічної підлеглості громади

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(див. пункт 49). Однак це твердження, як вбачається, не було визнано жодним національним органом влади чи рішенням. Суд не був поінформований про будь-які провадження на національному рівні, у яких би це визнавалося.

62. На думку Суду, головне питання у цій справі може бути достатньою мірою розглянуте за статтею 9 Конвенції і, як Суд зазначив раніше, він у будь-якому випадку не зможе розглянути суть скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції у її поточному формулюванні. З цієї причини Суд не вважає, що існують особливі обставини щодо поваги до прав людини, які вимагали б продовження розгляду цього аспекту справи (пункт 1 статті 37 Конвенції *in fine*).

63. Підсумовуючи, частину заяви щодо скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції слід вилучити з реєстру справ Суду згідно з підпунктом «с» пункту 1 статті 37 Конвенції.

64. Без шкоди для національного статусу громади-заявниці, як юридичної особи, Суд продовжить називати «громадою-заявницею» громаду, представлену паном Г. Стадником та пані Р. Дмитренко.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 9 КОНВЕНЦІЇ

65. Громада-заявниця скаржилася, що ухвала про накладення арешту щодо користування будівлею церкви була необґрунтованою і постановленою замість того, щоб органи державної влади вжили ефективних заходів, що було їхнім обов'язком, для захисту громади-заявниці та належної їй будівлі церкви від незаконних посягань, які заважали їй мирно користуватися будівлею церкви. Вона посилалася на статтю 9 Конвенції:

«1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.»

A. Прийнятність

66. Уряд стверджував, що шестимісячний строк для подання скарги на ухвалу про накладення арешту, постановлену у 2016 році, яка була скасована 02 квітня 2018 року (див. пункти 14 і 16), закінчився 02 жовтня 2018 року, і громада-заявниця не подала свою заяву протягом цього строку.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

67. Громада-заявниця стверджувала, що шестимісячний строк слід було відраховувати з 13 серпня 2018 року, дати, коли Верховний Суд розглянув її касаційну скаргу на ухвалу Апеляційного суду Рівненської області від 02 травня 2018 року (див. пункти 23 і 24).

68. Суд зауважує, що ухвала про накладення арешту 2018 року була постановлена внаслідок подій, які відбулися 02 квітня 2018 року та які були зафіксовані не лише органами державної влади України, а й Спеціальною моніторинговою місією Організації з безпеки та співробітництва в Європі (див. пункт 37).

69. Ці події відбулися після того, як національні суди за заявою громади-заявниці скасували ухвалу про накладення арешту, постановлену у 2016 році. Таким чином, ситуація значно змінилася 02 квітня 2018 року, а ситуацію після цієї дати не можна вважати такою, що тривала з 2016 року.

70. З цього випливає, що ця частина заяви щодо подій, які відбулися до 02 квітня 2018 року, була подана поза межами встановленого шестимісячного строку, а тому вона має бути відхилена як неприйнятна відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції.

71. Проте Суд має розглянути провадження та рішення, ухвалені після 02 квітня 2018 року, у загальному контексті, і це неминуче означає, що він повинен певною мірою враховувати попередні події та рішення (див., *mutatis mutandis*, рішення у справах «Борщевська проти України» (*Borshchevskaya v. Ukraine*), заява № 9962/05, пункт 19, від 25 жовтня 2007 року; «Ідалов проти Росії» [ВП] (*Idalov v. Russia*) [GC], заява № 5826/03, пункт 135, від 22 травня 2012 року та «Странд Лоббен та інші проти Норвегії» [ВП] (*Strand Lobben and Others v. Norway*) [GC], заява № 37283/13, пункти 146 – 148, від 10 вересня 2019 року).

72. Суд зазначає, що скарга за статтею 9 Конвенції щодо подій у період з 03 квітня 2018 року до 01 квітня 2019 року не є ані явно необґрунтованою, ані непринятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

73. Громада-заявниця стверджувала, що осіб з УПЦ КП, які погрожували зруйнувати будівлю церкви та напали на членів первинної громади-заявниці, не було притягнуто до відповідальності, а органи державної влади постановили ухвалу про накладення арешту на будівлю церкви замість того, щоб притягнути до відповідальності осіб, які напали на громаду-заявницю.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

74. Уряд стверджував, що національні органи влада не надавали переваги одній громаді над іншою у користуванні церквою, а лише керувалася положеннями Кримінального процесуального кодексу України, щоб запобігти пошкодженню будівлі церкви та подальшим правопорушенням.

2. Оцінка Суду

(а) Відповідні загальні принципи

75. Як закріплено у статті 9 Конвенції, свобода думки, совісті та релігії є однією з основ «демократичного суспільства» у розумінні Конвенції. Ця свобода передбачає, *inter alia*, свободу дотримуватися чи не дотримуватися релігійних переконань і практикувати чи не практикувати релігію (див. рішення у справі «Іззеттін Доган та інші проти Туреччини» [ВП] (*Izzettin Doğan and Others v. Turkey*) [GC], заява № 62649/10, пункт 103, від 26 квітня 2016 року). Хоча свобода віросповідання насамперед є питанням індивідуальної свідомості, вона також передбачає свободу сповідання релігії особою як окремо і приватно, так і спільно з іншими, прилюдно та в колі тих, чію віру особа поділяє. У статті 9 Конвенції перераховуються різні форми, в яких може проявлятися сповідання релігії чи переконання особою, а саме: богослужіння, навчання, виконання та дотримання (там само, пункт 104).

76. У демократичних суспільствах, серед населення яких співіснують декілька релігій, може знадобитися встановлення обмеження на свободу особи сповідати свою релігію чи переконання, щоб примирити інтереси різних груп і забезпечити повагу до переконань кожного. Це впливає як з пункту 2 статті 9 Конвенції, так і з позитивних зобов'язань держави за статтею 1 Конвенції гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені у Конвенції (там само, пункт 106).

77. Суд часто наголошував на ролі держави як нейтрального та неупередженого організатора сповідання різних релігій, вірувань та переконань, і зазначав, що ця роль сприяє підтриманню громадського порядку, релігійної гармонії та толерантності в демократичному суспільстві (там само, пункт 107). Цей обов'язок вимагає від держави забезпечувати взаємну терпимість між супротивними групами (див., наприклад, рішення у справі «Лейла Шахін проти Туреччини» [ВП] (*Leyla Şahin v. Turkey*) [GC], заява № 44774/98, пункт 107, ЄСПЛ 2005-XI).

78. Якщо оскаржувані дії вчинені приватними особами, а тому не можуть безпосередньо покладатися на державу-відповідача, Суд повинен розглянути ці питання з точки зору позитивного зобов'язання

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

органів державної влади забезпечувати права, гарантовані статтею 9 Конвенції, тим, хто перебуває під їхньою юрисдикцією. У зв'язку з цим відповідальність на державу покладається у тих випадках, коли релігійні переконання є супротивними або заперечуються таким чином, що це заважає тим, хто сповідує такі переконання, реалізовувати свою свободу дотримуватися або виражати їх. У таких випадках держава має забезпечити прихильникам цих переконань мирне користування правами, гарантованими статтею 9 Конвенції. (див. рішення у справі «Грузинсько-мусульманські відносини» та інші проти Грузії» (*Georgian Muslim Relations and Others v. Georgia*), заява № 24225/19, пункт 82, від 30 листопада 2023 року).

79. У випадках конфлікту між правами, гарантованими статтею 9 Конвенції, з одного боку, та правами, захищеними статтями 10 і 11 Конвенції, з іншого, Суд повторює, що Конвенція не встановлює жодної конкретної ієрархії між цими правами: принципово, вони заслуговують на рівну повагу. Тому вони повинні бути збалансовані один з одним у такий спосіб, щоб визнавати важливість цих прав у суспільстві, заснованому на плюралізмі, толерантності та широті кругозору. Із зазначеного випливають ще три принципи:

1. Держава зобов'язана забезпечити, наскільки це розумно можливо, захист обох видів прав. Цей обов'язок однаково застосовується до дій, які можуть торкатися одного з двох прав, які здійснюються приватними особами.
2. Для цього держава повинна забезпечити створення нормативно-правової бази для захисту цих прав від третіх осіб та вжиття ефективних заходів для забезпечення їхнього дотримання на практиці.
3. Як завжди буває, коли Договірна держава прагне захистити дві цінності, гарантовані Конвенцією, які можуть конфліктувати одна з одною, завдання Суду полягає у перевірці того, чи встановили органи державної влади справедливий баланс між цими двома цінностями. При цьому Суд не повинен діяти з огляду на минуле. Суд також не повинен просто підмінити своєю точкою зору точку зору національних органів влади, які в конкретному випадку знаходяться у кращому становищі, аби оцінити, яким має бути належний баланс і як найкраще його досягти. Це особливо актуально, коли саме поліція повинна на практиці встановити цей баланс, оскільки, як неодноразово зазначав Суд, слід належним чином враховувати труднощі забезпечення правопорядку в сучасних суспільствах. Таким чином, під час оцінки реакції поліції

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

на оскаржувані події, позитивний обов'язок поліції гарантувати права демонстрантів і вірян має тлумачитися у такий спосіб, щоб він не покладав на них неможливий або непропорційний тягар (див. згадане рішення у справі «Грузинсько-мусульманські відносини» та інші проти Грузії» (*Georgian Muslim Relations and Others v. Georgia*), пункт 83; див. також рішення у справі «Караахмед проти Болгарії» (*Karaahmed v. Bulgaria*), заява № 30587/13, пункт 93 – 96, від 24 лютого 2015 року з подальшими посиланнями).

(b) Застосування зазначених принципів у цій справі

80. Суд зауважує, що громада-заявниця скаржилася на ухвалу про накладення арешту від 03 квітня 2018 року не окремо, а як на частину загального незабезпечення органами державної влади захисту її користування церквою.

81. Оскільки застосовні принципи є подібними, Суд не вважає за необхідне визначати, чи становили у цій справі оскаржувані рішення втручання у реалізацію прав, гарантованих статтею 9 Конвенції, або їх слід розглядати як такі, що стосуються твердження про невиконання відповідних позитивних зобов'язань (див., *mutatis mutandis*, рішення у справах «Релігійна громада Свідків Єгови Тернівського району міста Кривого Рогу проти України» (*Religious Community of Jehovah's Witnesses of Kryvyi Rih's Ternivsky District v. Ukraine*), заява № 21477/10, пункт 58, від 03 вересня 2019 року; «Р.Л. та інші проти Данії» (*R.L. and Others v. Denmark*), заява № 52629/11, пункт 39, від 07 березня 2017 року та «Нуньєс проти Норвегії» (*Nunez v. Norway*), заява № 55597/09, пункт 69, від 28 червня 2011 року).

82. Суду відомо, що держава-відповідач зіткнулася зі значними труднощами у виконанні своїх зобов'язань за статтею 9 Конвенції з огляду на тривалий та запеклий спір щодо використання будівлі церкви, що підтверджувалося, наприклад, звітами СММ. Хоча Уряд не надав детальної інформації з цього питання, у цих самих звітах СММ вказано, що для охорони будівлі церкви були залучені значні сили поліції (див. пункт 37). Місцеві органи влади також намагалися виступити посередниками (див. пункт 11).

83. Суд хотів би наголосити, що у матеріалах справи відсутні докази упередженого підходу органів державної влади до цієї ситуації. На момент повідомлення Уряду про заяву Суд вже відхилив скаргу громади-заявниці за статтею 14 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 12 до Конвенції.

84. Однак в межах кримінального провадження органи державної влади вирішили повністю заборонити користування будівлею церкви, що оскаржували дві релігійні групи. Роблячи це, вони, вочевидь, не врахували той факт, що громада-заявниця, як власник будівлі на той

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

момент, мала виключне право за законом на користування нею. Хоча органи державної влади порушили кримінальне провадження, ніщо не свідчить, що були вжиті будь-які ефективні заходи для встановлення та притягнення до відповідальності осіб, які скоїли відповідні кримінальні правопорушення (див. пункти 18 – 25).

85. У зв'язку з цим слід зазначити, що Уряд вказав лише одну слідчу дію (медичний огляд потерпілої), проведеною у межах кримінального провадження, порушеного за фактом вчинення, як стверджується, 02 квітня 2018 року декількох різних кримінальних правопорушень (див. пункт 25). І це попри той факт, що згідно з твердженнями працівників поліції, про які повідомляла СММ, особистості причетних осіб або принаймні група, до якої вони належали, були відомі (див. пункт 37).

86. У зв'язку з цим також доречно зазначити, що напад на будівлю церкви 02 квітня 2018 року стосувався порушення приватної власності, а не демонстрацій у громадському місці (див. для порівняння, наприклад, згадане рішення у справі «Караахмед проти Болгарії» (*Karaahmed v. Bulgaria*), пункти 98 – 111). За таких обставин ніщо не свідчить, що органи державної влади стикнулися з проблемою встановлення балансу між правами, гарантованими статтею 11 Конвенції, і правами, гарантованими статтею 9 Конвенції.

87. Суд неодноразово постановляв, що роль органів державної влади в ситуаціях конфліктів між декількома релігійними групами полягає не в усуненні причини напруженості шляхом ліквідації плюралізму, а в забезпеченні того, щоб конкуруючі групи толерували одна одну (див. згадане рішення у справу «Лейла Шахін проти Туреччини» (*Leyla Şahin v. Turkey*), пункт 107).

88. У цій справі органи державної влади усунули джерело напруженості, повністю заборонивши користування будівлею церкви. Незважаючи на зусилля, яких органи влади доклали (див. пункт 82), вони не довели, що ці кроки були достатніми та їм не було доступно жодних інших заходів.

89. Суд доходить висновку про недоведеність того, що органи державної влади вжили достатніх заходів для забезпечення мирної реалізації прав громадою-заявницею, гарантованих статтею 9 Конвенції.

90. Отже, було порушено статтю 9 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

911. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

А. Шкода

92. Громада-заявниця вимагала 158 770 євро в якості відшкодування матеріальної шкоди (у тому числі 153 605 євро за втрату будівлі церкви та 5 165 євро за втрату церковного майна), а також 337 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

93. Уряд заперечив проти цих вимог, як необґрунтованих та надмірних.

94. Суд не вбачає жодного причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням і стверджуваною матеріальною шкодою; тому він відхиляє цю вимогу.

95. З огляду на обставини справи та зазначені висновки Суд вважає, що нема потреби присуджувати будь-яке відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

96. Громада-заявниця також вимагала 15 000 євро в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у Суді, в тому числі витрати на правову допомогу та переклад.

97. Уряд заперечив проти цих вимог, як необґрунтованих та надмірних. Він зазначив, що громада-заявниця не надала документів із детальними відомостями про надані юридичні послуги, а витрати на переклад не були «неминучими», оскільки провадження в Суді велося англійською мовою, а на використання української мови дозвіл не надавався.

98. Відповідно до практики Суду заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір – обґрунтованим. Суд зазначає, що захисник громади-заявниці надала Суду копію свого договору про надання правової допомоги із громадою-заявницею, який чітко передбачав, що вона надасть свої послуги безкоштовно, за винятком власних витрат. Захисник не надала жодних деталізованих квитанцій чи рахунків-фактур щодо наданих послуг або понесених витрат.

99. З огляду на наявні у нього документи та зазначені критерії Суд відхиляє вимогу щодо компенсації судових та інших витрат.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «РЕЛІГІЙНА ГРОМАДА СВЯТО-УСПЕНСЬКОЇ ПАРАФІЇ
РІВНЕНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СЕЛА ПТИЧА
ДУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПРОТИ УКРАЇНИ»

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Постановляє* вилучити частину заяви щодо скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції зі свого реєстру справ;
2. *Оголошує* прийнятною скаргу за статтею 9 Конвенції щодо подій у період з 03 квітня 2018 року до 01 квітня 2019 року, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 9 Конвенції;
4. *Відхиляє* вимогу громади-заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 09 жовтня 2025 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Віктор Соловейчик
(*Victor Soloveytschik*)
Секретар

Катержіна Шімачкова
(*Kateřina Šimáčková*)
Голова